שני לוחות הברית — כלל יגדיל תורה

כלל יגדיל תורה ויאדיר בפ' אלו טריפות (חולין דף ס"ו) כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת מכדי אקשקשת קא סמכינן לכתוב רחמנא קשקשת ולא לכתוב סנפיר אייכתב רחמנא קשקשת ולא כתב סנפיר ה"א מאי קשקשת סנפיר ואפילו דג טמא כתב רחמנא סנפיר וקשקשת והשתא דכתב רחמנא סנפיר וקשקשת ממאי דקשקשת לבושא היא דכתיב ושריון קשקשים הוא לבוש ולכתוב רחמנא קשקשת ולא נכתב סנפיר (פרש"י ופרכינן והשתא דכתיבו תרווייהו מנלן דקשקשת לבושא הוא דמפרש תנא דמתניתין קשקשין אלו הקבועין בו ע"כ מהאי קרא משתמע ושריון קשקשים וגומר וכיון דפשיטא לן דקשקשת הוא לבושא לכתוב קשקשת לחודא דהא עלה סמכינן והשתא ליכא למימר ה"א מאי קשקשת סנפיר עד כאן לשונו). אמר רבי אבא וכן תנא דבי ר"ל יגדיל תורה ויאדיר עד כאן. ויש לתמוה מה תועלת להרבות תורה בדבר שאין צורך בו והתוספות אמרו בזה הלשון יגדיל תורה ויאדיר הרבה תורה לנו טעמים לידע מהו קשקשת עכ"ל נראה דהם סוברים דהתירוץ הראשון נשאר במקומו דאי כתב רחמנא קשקשת ולא סנפיר ה"א קשקשת הוא סנפיר לכך כתב שתיהן ואף על גב דנודע דקשקשת הן הקבועין מכח ושריון קשקשים מ"מ הרבה לנו תורה והיד עלנו עוד הוכחה לידע שהקבועין הם סי' טהרה ויש סיוע לכאורה מה שלא אמר אלא אמר דבי אבהו אמנם לפי הארכת לשון רש"י שהבאתי משמע דחוזר מההוא דלעיל ואומר שהוא מיותר ואינו אלא להגדיל תורה ומה שלא אמר אלא הוא משום שזו הקושיה היא בעצמה קושיה ראשונה ואינו חוזר מכח קושיא אחרת וא"כ צריך להבין מהו הענין של יגדיל תורה ואף התוספות בעצמם נראה מדבריהם במקום אחר שס"ל ג"כ יגדיל תורה אפילו בדבר שאין בו צורך וז"ל בפרק אלו עובדין (פסחים מז, ב), כתישה בי"ט מי שדי כתבו התוספות ה"מ לשנויי חריש' בי"ט מי שרי אלא דמשני ליה בענין אחר משום יגדיל תורה ויאדיר ובריש ב"ק (ב, א, ד"ה לא) גבי להלכותיהן כתבו התוס' ה"מ למימר דכולי אצטריך למכתב וכו' ומתני' לא קתני אלא משום יגדיל תורה ויאדיר:

הענין הוא כי אף שהוא מיותר ואינו ענין להך מילת' מ"מ יש ללמוד ממנו איזה לימוד למקום אחר ואיין להקשות מאחר שהוא מיותר בכאן ואין בו צורך אלא ללמד ממנו דבר חדש במקום אחר יכתוב זה הדבר החדש במקום אחר זה אינו קושיא כי עתה שעסוק בעניני סי' טהרה דדגים השמיענו שני הסימנים אעפ"י שסימן השני הוא ההכרח מהראשון ודוגמ' לזה מצינו בפ"ק דחולין (יז, א) בעי רבי ירמיה אברי בשר נחירה שהכניסו בני ישראל לארץ מהו ופרש"י התם לענין דרוש וקבל שכר בעי לה דצריכין אנו להעמיד על האמת אע"פ שכבר עבר וכתב הרא"ש וז"ל ולא נהירא לי דדוקא למסבר קרא דרשינן אע"פ שכבר עבר אבל לקבוע בעיא בתלמוד בדבר שאין בו צורך לא אשכחן והכי אמרינן פ"ק דיומא (ה, ב) כיצד הלבישו מאי דהוה הוה אלא כיצד מלבישין לעתיד

לבוא כשיבאו אהרן ובניו ומשה עמהן אלא כיצד מלבישין למסבר קראי בצואה כתיב כו' ונראה לי דנ"מ בבעי' זו לאדם שאוסר עצמו באחד מן המינין מזמן ידוע ואילך וכשהגיע הזמן היה לו מאותו המין שהי' אוכל והולך עד שהגיע הזמן אם מותר לאכול מה שניתותר בידו א"ג כגיון שרצו ב"ד לאסור דבר אחד כמו שאסרו גבינות הגויים ושקלות וכיוצא בהן אם אסור מה שיש ממנו מאותו המין ביד ישראל עכ"ל:

הרי לך שהבעיה לא על עצמה יאצה אלא ללמוד ממנה דבר זה שכתב הרא"ש ואפ"ה סמך האבעיא לדבר שאשכחן שהיה במציאות כן אני אומר בכל יגדיל תורה הן בפסוק הן בדברי התנא שיוצא ממנו נפקותא במקום אחר אף של הענין שבכאן אין בו צורך מ"מ סמכו למקום זה דמישך שייך ביה וכן הענין בכל האבעיות התמוהות הנמצאות אשר הם כמעט בחלק הנמנע שיזדמנו לא על עצמם היו האבעיות אלא לצורך ענין אחד ללמוד מזה ונאמרו כאן כי כאן הוא מקומם דמישך שייכי בזה הענין כגון הנך אבעיות תמוהות דבפרק בהמה המקשה (חולין דף ע') בלעתהו חולדה והוציאתו והכניסתו והקאיהו ויצא מאליו מהו הדביק שני רחמים יצא מזה ונכנס לזה מהו כו' והענין בכולם הוא כמה שכתוב והוא ענין יגדיל תורה ויאדיר:הגה"הבענין קשקשת וסנפיר יש לי עוד ענין לפרש בו יגדיל תורה ויאדיר והכוונה אע"פ שלא הוצרך התור' להודיענו לענין דינא סנפיר כי היה די לנו בסי' קשקשת מ"מ הרוצה לידע טעם המצו' וסודן אז הוא מן הצורך להודיע שגם הטהרה הוא מכח הסנפיר כי אין ספק של אילו סימני טהרה יש סודות בשרשם העליון מצד הרוחניות השורה בבעל חי זה ולא לחנם זה טהור וזה טמא אלא הכל מצד הרוחניות שורשו למעלה אם מסטר' דמסאבא טמא הוא וסימנו מוכיח עליו ואם מסיטרא דקדושה אז טהור הוא והסי' סי' טהרה ודי בזה למבין.

כתבו התוספות בפ"ק דכתובות אשכחן כמה דברים דלא שכיחי ומיירי בהם התלמוד לדרוש ולקבל שכר ע"כ ונראה דזה מיירי בדבר שאפשר להיות במציאות רק לא שכיח בפרק ד' דזבחים דף מ"ד כתבו דתוס' ז"ל אימתי פריך הלכת' למשיח' אמר רב הלכה כר' אליעזר אמר רבא הלכתא למשיח' אמר אביי אלא כל שחיטת קדשים לא ליתני אלא דרוש וקבל שכר א"ל הלכה קאמינא ופרש"י הא דקא מתמהנה אקביעת הלכה הוא דוקא מתמהנה מגרס הוא דבעי מהני משניות ומחלוקת הלכות עבודה לפי שתורה היא ודרוש וקבל שכר אבל לקבוע הלכה אינו אלא להורות הלכה ועכשיו אינו נוהג עכ"ל בדף מ"ה: